

2020-10-11 – Flamskväv

Heimdall-vänner,

Så här står det i svenska *Wikipedia*: ”Flamskväv betyder egentligen vävnad som kommer från Flandern, men har blivit synonymt med den vävteknik som används. Det är en förenklad gobelängteknik [”gobeläng” efter färgarfamiljen Gobelin som i mitten av 1400-talet etablerade sig i Faubourg Saint Marcel i Paris]. - Flamskvävnader har använts till dynor för stolar, bänkar och åkdon hos förmöget folk, företrädesvis i södra Sverige. Inslagen plockas in och skapar mjuka konturlinjer men samtidigt skarpa övergångar mellan färgerna. Vävningen utförs ofta i en särskild flamskvävstol i stående läge med en lodrät varp, som kan rullas nedåt.”

År 1977 gav vävläraren **Gertrud Ingers** (1904-1991) från Tottarp, strax sydost om Åkarp, och mångåriga intendenten vid Malmö museum **Ernst Fischer** (1890-1980) ut boken *Flamskvävnad*, som nyligen råkade hitta till redaktörens bokhylla.

I den kan man läsa bl a följande, här i lätt redigerad version.

”Den vävnadsteknik som vi kallar flamskvävnad har gamla anor. Redan strax efter Kristi födelse har man i Egypten vävt dekorativa detaljer för tidens dräkter i denna teknik. Man har funnit tidiga vävnader i södra Ryssland och även från Kina har man kännedom om likartade vävnader. Före den europeiska erövringen av Amerika har man också där vävt märkliga arbeten i samma teknik. Över huvud tycks denna textilkonst ha blomstrat i Orienten under hela medeltiden.

En stor uppblomstring nådde denna textilkonst i Frankrike efter de förödande hundraårskrigen med England under sengotisk tid, framförallt i Loiredalen. Från Frankrike spred sig vävnadstekniken till Flandern under betydelsefullt stöd av hertigarna av Burgund, som intog en mäktig ställning i den europeiska maktkampen. Till Norden kom gobelängvävandet med utvandrade flamländare. Vi vet att Gustav Vasa inkallade nederländska vävare på 1540-talet och sände svenskar att lära utomlands.

Det landskap som mer än något annat i Sverige är ett flamskvävande landskap, är Skåne. I denna dag [den citerade boken kom alltså ut 1977] är över 700 vävnader bevarade i offentlig och enskild ägo, ett stort antal signerade och daterade. De äldsta är från 1750, de yngsta från 1848, men man har fortsatt att väva flamskt in i våra dagar och väver ännu i denna dag sina gamla mönster.

Det är huvudsakligen inom Torna och Bara härad i närheten av Lund och häraderna på Söderslätt, söder om Malmö [dvs Oxie och Skytts härad], som

flamskvävningen utövas. Inom båda dessa distrikt utvecklar sig en flamsk textilkonst oberoende av varandra. Vissa mönster har varit knutna till vissa släkter eller släktkretsar.

Den märkligaste av dessa är gästgivarfamiljen i Everlöv, **Per Olsson** (1732-1788) och hans hustru **Bolla Andersson** (1754-1791) samt deras sex döttrar, av vilka åtminstone de tre äldsta var mycket skickliga flamskväverskor. I generation efter generation har denna släkt vävt dynor och hyenden ända in i våra dagar och med den strängaste pietet har den bevarat vävnaderna som klenoder, väl gömda och skyddade i målade brudkistor, endast utlagda till visning och luftning varje vår. Därför har de också bevarat sin gamla kraftiga färgskala, som nu både tjuisar och chockerar. De mönster som kommit till användning har dels som på täckena och de långa bänklängderna varit människor och djur bland tätt strödda blommor i en svag återglans av Loiredalens tapeter med de tusen blommorna, dels figurer eller djur inom blom- eller lagerkrans: bebådelsen, trolovningen, röda lejonet, hjort och enhörning.

Det andra flamskvävnadsområdet i Skåne omfattar de sydvästliga häraderna. Om det förra området hade sin blomstringstid mot slutet av 1700-talet, hade det senare sin vid århundradets mitt. Mönstren, som brukats, är i allmänhet strödda ut över ytan. De mest karakteristiska är lejonborgen, flankerad av stående skvarulalejon [feltryck??], livsträdet med fåglar. Även inom detta område kan man konstatera, att vissa mönster brukats inom en vid släktkrets.

Med industrialismens genombrott skedde inom den skånska flamskvävningen en mycket märkbar förändring. Hemspunnet och hemfärgat garn brukades inte längre. Det ersattes av fabriksvaror. Härigenom sjönk kvaliteten och färgsättningen blev rå och illa samstämd. Mot 1800-talets slut skedde emellertid en förbättring framför allt genom inflytande från hemslöjdsföreningarna, vilka genom att tillhandahålla lämpliga mönster och goda garner, kunde återuppväcka den gamla känslan för färg och mönster.

Konsten att väva flamskt hade aldrig dött ut i Skåne utan även under de ogynnsamma åren levt och stundom tagit sig ganska märkliga uttryck i självskapande och originell ombildning av gamla förlagor. Flamskvävnad har återats på nya föremål. En fästmö har vävt brudgumshängslan åt sin fästman, en hustru en nattsäck åt sin man, en mor en skolväska åt sin dotter och man har vävt klädsel till soffor och stolar, som kommit direkt från snickerifabriken. Nu i våra dagar har intresset för flamskvävnad åter tagit sig livliga uttryck i alla de fullbelagda kurser och studiecirklar som anordnas och genom besöksfrekvensen på de utställningar av äldre flamskvävnader som anordnas.”

Mycket sällskapliga hälsningar!

Frank, Ordf